

کودک که آزاری چیست؟

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
و یونسف ایران

کودک آزاری چگونه صورت می‌گیرد؟

کودکان به صورت‌های مختلف مورد آزار قرار می‌گیرند:

۱- کودک آزاری جسمی

یعنی رفتارهایی که به جسم کودک صدمه می‌زند، مانند کتک‌زدن، سوزاندن، مجروح کردن، شکستن و...

۲- کودک آزاری روانی

شامل رفتارهایی است که به سلامت روانی کودک آسیب می‌رساند، مانند توهین کردن، ترساندن، تحقیر کردن، تبعیض و...

۳- بی‌توجهی و غفلت

یعنی توجه نکردن به نیازهای اساسی کودکان، مانند تغذیه، بهداشت، پوشاک، آموزش و... در حدی که به سلامت جسمی و روانی آنان آسیب برسد.

۴- سوء استفاده

یعنی استفاده از کودکان در ارتباط با مواد مخدر، واداشتن آن‌ها به کارهای دشوار، سوء استفاده جنسی به صورت‌های مختلف و...

چرا کودکان مورد آزار قرار می‌گیرند؟

۱- ناآگاهی والدین

گاهی والدین یا افراد دیگر که به کودکان آزار می‌رسانند، نمی‌دانند که رفتار آن‌ها کودک‌آزاری است، مانند کسانی که کودکان را تنبیه بدنی می‌کنند، مورد تحقیر و توهین قرار می‌دهند، به نیازهای اساسی آن‌ها توجهی ندارند و این رفتارها را عادی و معمولی می‌دانند.

۲- مشکلات اقتصادی

فقر سبب می‌شود که کودکان از دسترسی به نیازهای اساسی خود مانند آموزش، بهداشت، تغذیه و... محروم شوند یا والدین به علت فشارهای مالی با رفتارهایی مانند پرخاشگری، خشونت، بی‌توجهی و... کودکان را مورد آزار قرار دهند.

۳- اعتیاد

اعتیاد، به‌علت خصوصیتی که در افراد ایجاد می‌کند، مانند پرخاشگری، بی‌مسئولیتی، کاهش عواطف و... سبب می‌شود که کودکان مورد آزار، به‌ویژه از نوع سوء استفاده، قرار گیرند.

به چه رفتارهایی کودک آزاری می‌گوییم؟

کودکان به علت ویژگی‌هایی که از نظر سنی دارند، بسیار آسیب‌پذیرند و نیاز به حمایت و مراقبت ما دارند. اما گاهی بزرگ‌سالان به دلایل مختلف به‌جای حمایت و مواظبت از کودکان، آنان را مورد آزار قرار می‌دهند. کودک آزاری شامل رفتارهایی است که توسط افراد دیگر، خصوصاً بزرگ‌سالان نسبت به کودکان انجام می‌گیرد و به نوعی به سلامت جسمی و روانی آنان آسیب می‌رساند. رفتارهایی که به صورت تصادفی انجام می‌شوند، کودک آزاری به حساب نمی‌آیند، مانند این که کودکی به علت تصادف با اتومبیل دچار نقص جسمی شود.

۱- بیماری‌های روانی

در صورتی که والدین به بیماری‌های روانی مبتلا باشند یا رفتارهایی مانند تندخویی، خشونت، ناسازگاری، بی‌توجهی و... که ناشی از بیماری روانی آن‌هاست، سبب آزار کودکان می‌شوند.

۵- مشکلات خانوادگی

مشاجرات شدید و طولانی والدین، جمعیت زیاد خانواده، شیوه‌های تربیتی نامناسب، در برخی موارد وجود ناپدیری و نامادری و... سبب می‌شود که کودکان مورد آزار قرار گیرند تا حدی که مشکلات خانوادگی یکی از دلایل کودک آزاری به شمار می‌رود.

۶- مشکلات مدرسه

مشکلاتی که در مدرسه برای دانش‌آموزان ایجاد می‌شود، مانند انتظار بیش از حد، ندیدن تفاوت‌ها، ایجاد اضطراب، ترس و رقابت‌های شدید، تبعیض، تنبیه بدنی، تحقیر و توهین و... سبب آزارهای جسمی و روانی کودکان می‌شوند.

۷- مشکلات کودکان

کودکانی که مشکلات نسبتاً پایدار و شدید دارند، بیش‌تر از سایر کودکان مورد آزار قرار می‌گیرند؛ مانند کودکانی که دچار بیماری‌های جسمی مزمن و طولانی مدت یا مشکلات رفتاری از قبیل پرخاشگری، بی‌قراری، بیش‌فعالی، اضطراب، شب‌ادراری و... هستند، به علت مشکلاتی که برای بزرگسالان ایجاد می‌کنند و نیز به سبب ناآگاهی والدین از این مشکلات، اغلب مورد آزار جسمی و روانی قرار می‌گیرند.

چگونه می‌توانیم کودک آزاری را کاهش دهیم؟

۱- کودکان را بیش‌تر و بهتر بشناسیم

شناخت کودکان و نیازهای آنان سبب می‌شود که رفتار بهتری با آن‌ها داشته باشیم. برای این کار می‌توانیم از روش‌های مختلف، مانند خواندن کتاب‌های مناسب، شرکت در کلاس‌های آموزشی، مشورت کردن با افراد آگاه و... استفاده کنیم.

۲- علت کودک آزاری را بشناسیم

کودک آزاری مانند هر رفتار دیگر، علتی دارد. سعی کنیم علت آن را پیدا کنیم و با برطرف کردن آن، کودک آزاری را کاهش دهیم. ممکن است برخی از مشکلات رانثوانیم از بین ببریم، در آن صورت پذیرفتن آن بهتر از آزار دادن کودکان است.

۳- از دیگران کمک بگیریم

کمک گرفتن و مشورت کردن نشانه هوشیاری و آگاهی است، نه ناتوانی. برای کاهش مشکلات خود می‌توانیم از مراکز مشاوره

مشاوره تلفنی، سازمان‌های غیردولتی، افراد آگاه و... کمک بگیریم.

۴- آرامش خود را حفظ کنیم

زندگی همیشه با مشکلات همراه است، سعی کنیم خشم خود را کنترل کنیم و برای مشکلات چاره‌جویی نماییم. بسیاری از کودک آزاری‌ها در شرایطی انجام می‌گیرد که والدین قادر به کنترل خشم خود نیستند. کنترل خشم آموختنی است و می‌توانیم با تمرین بر خشم خود غلبه کنیم.

کودک آزاری چه زیان‌هایی برای کودکان دارد؟

کودکی، دوران رشد و شکل‌گیری شخصیت است. انواع کودک آزاری در این سال‌های حساس و مهم، به رشد و سلامت آنان آسیب‌های جدی می‌رساند. کودکان آزار دیده در همه جنبه‌های رشد مانند رشد جسمی، ذهنی، روانی و اجتماعی با مشکلات و نارسایی‌های فراوان رو به خواهند شد. بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد بسیاری از کودکانی که در دوران کودکی قربانی آزار و بدرفتاری بوده‌اند، در بزرگسالی خود به آزار کودکان پرداخته‌اند، و این بزرگ‌ترین زیان کودک آزاری است که سبب تداوم آن می‌شود.

چگونه می‌توانیم از کودک آزاری پیش‌گیری کنیم؟

پیش‌گیری همیشه بهتر، آسان‌تر و سریع‌تر از درمان است. برای پیش‌گیری از کودک آزاری می‌توانیم از راه‌کارهای زیر استفاده کنیم:

- ۱- دقت در ازدواج و تشکیل خانواده، خودداری از ازدواج‌های تحمیلی، ناشناخته، شتاب‌زده و ازدواج در سنین پایین.
- ۲- توجه به تنظیم خانواده و شمار مناسب فرزندان.
- ۳- افزایش آگاهی خود در زمینه پرورش فرزندان و شیوه‌های مناسب رفتار با آنان.
- ۴- پذیرش مسئولیت‌ها و انجام وظایف خود به عنوان پدر، مادر، سرپرست و... نسبت به کودکان.
- ۵- آشنایی با حقوق و نیازهای اساسی کودکان.
- ۶- توجه به سلامت جسمی و روانی خود و کاهش فشارهای عصبی و مشکلات رفتاری خود که سبب کودک آزاری می‌شود.
- ۷- تقویت روحیه کمک گرفتن هنگام برخورد با مشکلات و آشنایی با مراکز حمایتی و امداد در مورد کودکان و خانواده‌ها.